

- Nay Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi an trụ Thánh đế khổ chẳng đắc Thánh đế khổ, chẳng đắc năng an trụ, chẳng đắc sở an trụ, chẳng đắc việc an trụ, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà an trụ Thánh đế khổ, thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Nay Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện quyền xảo, khi an trụ Thánh đế tập, diệt, đạo, chẳng đắc Thánh đế tập, diệt, đạo, chẳng đắc năng an trụ, chẳng đắc sở an trụ, chẳng đắc việc an trụ, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà an trụ Thánh đế tập, diệt, đạo thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Nay Thiện Hiện! Như thế, các Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, tu đạo Bồ-tát, khiến được viên mãn, có thể chứng quả vị giác ngộ cao tột.

Nay Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành bốn tịnh lự, chẳng đắc bốn tịnh lự, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu bốn tịnh lự thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Nay Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành bốn vô lượng, bốn định vô sắc, chẳng đắc bốn vô lượng, bốn định vô sắc, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu bốn vô lượng, bốn định vô sắc thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Nay Thiện Hiện! Như thế, các Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, tu đạo Bồ-tát, khiến được viên mãn, có thể chứng quả vị giác ngộ cao tột.

Nay Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành tám giải thoát, chẳng đắc tám giải thoát, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu tám giải thoát thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Nay Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành tám thắng xứ, chín định thứ đệ, mười biến xứ, chẳng đắc tám thắng xứ, chín định thứ đệ, mười biến xứ,

chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu tám thẳng xứ, chín định thứ đệ, mười biến xứ thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Như thế, các Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, tu đạo Bồ-tát, khiến được viên mãn, có thể chứng quả vị giác ngộ cao tột.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành tất cả pháp môn Đà-la-ni, chẳng đắc tất cả pháp môn Đà-la-ni, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu tất cả pháp môn Đà-la-ni thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành tất cả pháp môn Tam-ma-địa, chẳng đắc tất cả pháp môn Tam-ma-địa, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu tất cả pháp môn Tam-ma-địa thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Như thế, các Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, tu đạo Bồ-tát, khiến được viên mãn, có thể chứng quả vị giác ngộ cao tột.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành pháp môn giải thoát không, chẳng đắc pháp môn giải thoát không, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu pháp môn giải thoát không thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu pháp môn giải thoát vô tướng, vô nguyện, chẳng đắc pháp môn giải thoát vô tướng, vô nguyện, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu pháp môn giải thoát vô tướng, vô nguyện thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Như thế, các Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, tu đạo Bồ-tát, khiến được viên mãn, có thể chứng quả vị giác ngộ cao tột.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành bậc Cực hỷ, chẳng đắc bậc Cực hỷ, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu bậc Cực hỷ thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành bậc Ly cầu, bậc Phát quang, bậc Diệm tuệ, bậc Cực nan thắng, bậc Hiện tiền, bậc Viễn hành, bậc Bất động, bậc Thiện tuệ, bậc Pháp vân, chẳng đắc bậc Ly cầu cho đến bậc Pháp vân, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu bậc Ly cầu cho đến bậc Pháp vân thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Như thế, các Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, tu đạo Bồ-tát, khiến được viên mãn, có thể chứng quả vị giác ngộ cao tột.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành năm loại mắt, chẳng đắc năm loại mắt, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu năm loại mắt thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành sáu phép thần thông, chẳng đắc sáu phép thần thông, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu sáu phép thần thông thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Như thế, các Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, tu đạo Bồ-tát, khiến được viên mãn, có thể chứng quả vị giác ngộ cao tột.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành mười lực Phật, chẳng đắc mười lực Phật, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu mười lực Phật thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu bốn điều không sợ, bốn sự hiểu biết thông suốt, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng, chẳng đắc bốn điều không sợ cho đến mười tám pháp Phật bất cộng, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu bốn điều không sợ cho đến mười tám pháp Phật bất cộng, thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Như thế, các Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, tu đạo Bồ-tát, khiến được viên mãn, có thể chứng quả vị giác ngộ cao tột.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành ba mươi hai tướng Đại sĩ, chẳng đắc ba mươi hai tướng Đại sĩ, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu ba mươi hai tướng Đại sĩ thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành tám mươi vẻ đẹp phụ thuộc, chẳng đắc tám mươi vẻ đẹp phụ thuộc, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu tám mươi vẻ đẹp phụ thuộc thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Như thế, các Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, tu đạo Bồ-tát, khiến được viên mãn, có thể chứng quả vị giác ngộ cao tột.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành pháp không quên mất, chẳng đắc pháp không quên mất, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu pháp không quên mất thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành tánh luôn luôn xả, chẳng đắc tánh luôn luôn xả, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu tánh luôn luôn xả thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Như thế, các Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, tu đạo Bồ-tát, khiến được viên mãn, có thể chứng quả vị giác ngộ cao tột.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành trí nhất thiết, chẳng đắc trí nhất thiết, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu trí nhất thiết thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành trí đạo tướng, trí nhất thiết tướng, chẳng đắc trí đạo tướng, trí nhất thiết tướng, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu trí đạo tướng, trí nhất thiết tướng thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Như thế, các Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, tu đạo Bồ-tát, khiến được viên mãn, có thể chứng quả vị giác ngộ cao tột.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành tất cả hạnh Đại Bồ-tát, chẳng đắc tất cả hạnh Đại Bồ-tát, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu tất cả hạnh Đại Bồ-tát thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Nếu Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, khi tu hành quả vị giác ngộ cao tột của chư Phật, chẳng đắc quả vị giác ngộ cao tột của chư Phật, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc việc tu, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu quả vị giác ngộ cao tột của chư Phật thì Đại Bồ-tát ấy có thể viên mãn việc tu đạo Bồ-tát.

Này Thiện Hiện! Như thế, các Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, tu đạo Bồ-tát, khiến được viên mãn, có thể chứng quả vị giác ngộ cao tột.

Lúc bấy giờ, cụ thọ Xá-lợi Tử bạch Phật:

- Bạch Thế Tôn! Thế nào là Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đồng mãn chánh cần tu đạo Bồ-đề?

Phật dạy:

- Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, chẳng hòa hiệp sắc, chẳng ly tán sắc; chẳng hòa hiệp thọ, tưởng, hành, thức, chẳng ly tán thọ, tưởng, hành, thức. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp nhãn xứ, chẳng ly tán nhãn xứ; chẳng hòa hiệp nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý xứ, chẳng ly tán nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý xứ. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp sắc xứ, chẳng ly tán sắc xứ; chẳng hòa hiệp thanh, hương, vị, xúc, pháp xứ, chẳng ly tán thanh, hương, vị, xúc, pháp xứ. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp nhãn giới, chẳng ly tán nhãn giới; chẳng hòa hiệp nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý giới, chẳng ly tán nhĩ, tỷ,

thiệt, thân, ý giới. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp sắc giới, chẳng ly tán sắc giới; chẳng hòa hiệp thanh, hương, vị, xúc, pháp giới, chẳng ly tán thanh, hương, vị, xúc, pháp giới. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp nhãn thức giới, chẳng ly tán nhãn thức giới; chẳng hòa hiệp nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý thức giới, chẳng ly tán nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý thức giới. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp nhãn xúc, chẳng ly tán nhãn xúc; chẳng hòa hiệp nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý xúc, chẳng ly tán nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý xúc. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra, chẳng ly tán các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra; chẳng hòa hiệp các thọ do nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý xúc làm duyên sanh ra, chẳng ly tán các thọ do nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý xúc làm duyên sanh ra. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp địa giới, chẳng ly tán địa giới; chẳng hòa hiệp thủy, hỏa, phong, không, thức giới, chẳng ly tán thủy, hỏa, phong, không, thức giới. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp nhân duyên, chẳng ly tán nhân duyên; chẳng hòa hiệp đẳng vô gián duyên, sở duyên duyên, tăng thượng duyên, chẳng ly tán đẳng vô gián duyên, sở duyên duyên, tăng thượng duyên. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp các pháp từ duyên sanh ra, chẳng ly tán các pháp từ duyên sanh ra. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp vô minh, chẳng ly tán vô minh; chẳng hòa hiệp hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, chẳng ly tán hành cho đến lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp bố thí Ba-la-mật-đa, chẳng ly tán bố thí Ba-la-mật-đa; chẳng hòa hiệp tịnh giới, an nhẫn, tinh tấn, tịnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa, chẳng ly tán tịnh giới, an nhẫn, tinh tấn, tịnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp pháp không nội, chẳng ly tán pháp không nội; chẳng hòa hiệp pháp không ngoại, pháp không nội ngoại, pháp không không, pháp không lớn, pháp không thắng nghĩa, pháp không hữu vi, pháp không vô vi, pháp không rốt ráo, pháp không không biên giới, pháp không tản mạn, pháp không không đôi khác, pháp không bản tánh, pháp không tự tướng, pháp không cộng tướng, pháp không tất cả pháp, pháp không chẳng thể nắm bắt được, pháp không không tánh, pháp không tự tánh, pháp không không tánh tự tánh, chẳng ly tán pháp không ngoại cho đến pháp không không tánh tự tánh. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp bốn niệm trụ, chẳng ly tán bốn niệm trụ; chẳng hòa hiệp bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy chi đẳng giác, tám chi thánh đạo, chẳng ly tán bốn chánh đoạn cho đến tám chi thánh đạo. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp Thánh đế khổ, chẳng ly tán Thánh đế khổ; chẳng hòa hiệp Thánh đế tập, diệt, đạo, chẳng ly tán Thánh đế tập, diệt, đạo. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp bốn tịnh lự, chẳng ly tán bốn tịnh lự; chẳng hòa hiệp bốn vô lượng, bốn định vô sắc, chẳng ly tán bốn

vô lượng, bốn định vô sắc. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp tám giải thoát, chẳng ly tán tám giải thoát; chẳng hòa hiệp tám thắng xứ, chín định thứ đệ, mười biến xứ, chẳng ly tán tám thắng xứ, chín định thứ đệ, mười biến xứ. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp pháp môn Đà-la-ni, chẳng ly tán pháp môn Đà-la-ni; chẳng hòa hiệp pháp môn Tam-ma-địa, chẳng ly tán pháp môn Tam-ma-địa. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp pháp môn giải thoát không, chẳng ly tán pháp môn giải thoát không; chẳng hòa hiệp pháp môn giải thoát vô tướng, vô nguyện, chẳng ly tán pháp môn giải thoát vô tướng, vô nguyện. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp bậc Cực hỷ, chẳng ly tán bậc Cực hỷ; chẳng hòa hiệp bậc Ly cấu, bậc Phát quang, bậc Diệm tuệ, bậc Cực nan thắng, bậc Hiện tiền, bậc Viễn hành, bậc Bất động, bậc Thiện tuệ, bậc Pháp vân, chẳng ly tán bậc Ly cấu cho đến bậc Pháp vân. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp năm loại mắt, chẳng ly tán năm loại mắt; chẳng hòa hiệp sáu phép thần thông, chẳng ly tán sáu phép thần thông. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp mười lực Phật, chẳng ly tán mười lực Phật; chẳng hòa hiệp bốn điều không sợ, bốn sự hiểu biết thông suốt, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng, chẳng ly tán bốn điều không sợ cho đến mười tám pháp Phật bất cộng. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp ba mươi hai tướng Đại sĩ, chẳng ly tán ba mươi hai tướng Đại sĩ; chẳng hòa hiệp tám mươi vẻ đẹp

phụ thuộc, chẳng ly tán tám mươi vẻ đẹp phụ thuộc. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp pháp không quên mất, chẳng ly tán pháp không quên mất; chẳng hòa hiệp tánh luôn luôn xả, chẳng ly tán tánh luôn luôn xả. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp trí nhất thiết, chẳng ly tán trí nhất thiết; chẳng hòa hiệp trí đạo tướng, trí nhất thiết tướng, chẳng ly tán trí đạo tướng, trí nhất thiết tướng. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp quả Dự lưu, chẳng ly tán quả Dự lưu; chẳng hòa hiệp quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, quả vị Độc giác, chẳng ly tán quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, quả vị Độc giác. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Nếu Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo chẳng hòa hiệp tất cả hạnh Đại Bồ-tát, chẳng ly tán tất cả hạnh Đại Bồ-tát; chẳng hòa hiệp quả vị giác ngộ cao tột của chư Phật, chẳng ly tán quả vị giác ngộ cao tột của chư Phật. Vì sao? Vì các pháp như thế đều không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán.

Này Xá-lợi Tử! Như thế là Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đồng mãnh chánh cần tu đạo Bồ-đề.

Lúc bấy giờ, cụ thọ Xá-lợi Tử bạch Phật:

- Bạch Thế Tôn! Nếu tất cả pháp hoàn toàn không có tự tánh có thể hòa hiệp ly tán thì tại sao Đại Bồ-tát dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa, các Đại Bồ-tát ở trong đó tu học?

Bạch Thế Tôn! Nếu Đại Bồ-tát chẳng học Bát-nhã Ba-la-mật-đa, thì chẳng bao giờ có thể đắc sở cầu là quả vị giác ngộ cao tột.

Phật dạy:

- Xá-lợi Tử! Đúng vậy! Đúng vậy! Đúng như lời ông nói. Nếu Đại Bồ-tát chẳng học Bát-nhã Ba-la-mật-đa thì chẳng bao giờ có thể đắc sở cầu là quả vị giác ngộ cao tột.

Này Xá-lợi Tử! Các Đại Bồ-tát cần phải học Bát-nhã Ba-la-mật-đa mới có thể chứng đắc sở cầu là quả vị giác ngộ cao tột.

Này Xá-lợi Tử! Sở cầu quả vị giác ngộ cao tột của các Đại Bồ-tát cần phải có phương tiện thiện xảo mới có thể chứng đắc, chứ chẳng phải không có phương tiện thiện xảo mà có thể chứng đắc.

Này Xá-lợi Tử! Các Đại Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu thấy có tự tánh của pháp có thể nắm bắt được, thì nên có thể chấp thủ, nhưng chẳng thấy có tự tánh của pháp có thể nắm bắt được thì sẽ chấp thủ cái gì? Nghĩa là chẳng chấp thủ đây là Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đây là tịnh lự Ba-la-mật-đa, đây là tinh tấn Ba-la-mật-đa, đây là an nhẫn Ba-la-mật-đa, đây là tịnh giới Ba-la-mật-đa, đây là bố thí Ba-la-mật-đa; đây là sắc, đây là thọ, tướng, hành, thức; đây là nhãn xứ, đây là nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý xứ; đây là sắc xứ, đây là thanh, hương, vị, xúc, pháp xứ; đây là nhãn giới, đây là nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý giới; đây là sắc giới, đây là thanh, hương, vị, xúc, pháp giới; đây là nhãn thức giới, đây là nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý thức giới; đây là nhãn xúc, đây là nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý xúc; đây là các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra, đây là các thọ do nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý xúc làm duyên sanh ra; đây là địa giới, đây là thủy, hỏa, phong, không, thức giới; đây là nhân duyên, đây là đẳng vô gián duyên, sở duyên duyên, tăng thượng duyên; đây là các pháp từ duyên sanh ra; đây là vô minh, đây là hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não; đây là pháp không nội, đây là pháp không ngoại, pháp không nội ngoại, pháp không không, pháp không lớn, pháp không thắng nghĩa, pháp không hữu vi, pháp không vô vi, pháp không rốt ráo, pháp không không biên giới, pháp không tản mạn, pháp không không đối khác, pháp không bản tánh, pháp không tự tướng, pháp không cộng tướng, pháp không tất cả pháp, pháp không chẳng thể nắm bắt được, pháp không không tánh, pháp không tự tánh, pháp không không tánh tự tánh; đây là bốn niệm trụ, đây là bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy chi đẳng giác, tám chi thánh đạo; đây là Thánh đế khổ, đây là Thánh đế tập, diệt, đạo; đây là bốn tịnh lự, đây là bốn vô lượng, bốn định vô sắc; đây là tám giải thoát, đây là tám thắng xứ, chín định thứ đệ, mười biến xứ; đây là pháp môn Đà-la-ni, đây là pháp môn Tam-ma-địa; đây là pháp môn giải thoát không, đây là pháp môn giải thoát vô tướng, vô nguyện; đây là bậc Cực hỷ, đây là bậc Ly cấu, bậc Phát quang, bậc Diệm tuệ, bậc Cực nan thắng, bậc Hiện tiền, bậc Viễn hành, bậc Bất động, bậc Thiện tuệ, bậc Pháp vân; đây là năm loại mắt, đây là sáu phép thần thông; đây là mười lực Phật, đây là bốn điều không sợ, bốn sự hiểu biết thông suốt, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng; đây là ba mươi hai tướng Đại sĩ, đây là tám mươi vẻ đẹp phụ thuộc; đây là pháp không quên mất, đây là tánh luôn luôn xả; đây là trí nhất thiết, đây là trí đạo tướng, trí nhất thiết tướng; đây là quả Dự lưu, đây là quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, quả vị Độc giác; đây là tất cả hạnh Đại

Bồ-tát, đây là quả vị giác ngộ cao tột của chư Phật; đây là phàm phu, đây là Thanh văn, đây là Độc giác, đây là Bồ-tát, đây là Như Lai.

Này Xá-lợi Tử! Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, như thật rõ biết, tất cả pháp tánh đều chẳng thể nắm bắt, đó là Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng thể nắm bắt, tịnh lự Ba-la-mật-đa chẳng thể nắm bắt, tinh tấn Ba-la-mật-đa chẳng thể nắm bắt, an nhẫn Ba-la-mật-đa chẳng thể nắm bắt, tịnh giới Ba-la-mật-đa chẳng thể nắm bắt, bố thí Ba-la-mật-đa chẳng thể nắm bắt; sắc chẳng thể nắm bắt, thọ, tưởng, hành, thức chẳng thể nắm bắt; nhãn xứ chẳng thể nắm bắt, nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý xứ chẳng thể nắm bắt; sắc xứ chẳng thể nắm bắt, thanh, hương, vị, xúc, pháp xứ chẳng thể nắm bắt; nhãn giới chẳng thể nắm bắt, nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý giới chẳng thể nắm bắt; sắc giới chẳng thể nắm bắt, thanh, hương, vị, xúc, pháp giới chẳng thể nắm bắt; nhãn thức giới chẳng thể nắm bắt, nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý thức giới chẳng thể nắm bắt; nhãn xúc chẳng thể nắm bắt, nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý xúc chẳng thể nắm bắt; các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra chẳng thể nắm bắt, các thọ do nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý xúc làm duyên sanh ra chẳng thể nắm bắt; địa giới chẳng thể nắm bắt, thủy, hỏa, phong, không, thức giới chẳng thể nắm bắt; nhân duyên chẳng thể nắm bắt, đẳng vô gián duyên, sở duyên duyên, tăng thượng duyên chẳng thể nắm bắt; các pháp từ duyên sanh ra chẳng thể nắm bắt; vô minh chẳng thể nắm bắt, hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não chẳng thể nắm bắt; pháp không nội chẳng thể nắm bắt, pháp không ngoại, pháp không nội ngoại, pháp không không, pháp không lớn, pháp không thắng nghĩa, pháp không hữu vi, pháp không vô vi, pháp không rốt ráo, pháp không không biên giới, pháp không tản mạn, pháp không không đối khác, pháp không bản tánh, pháp không tự tướng, pháp không cộng tướng, pháp không tất cả pháp, pháp không chẳng thể nắm bắt được, pháp không không tánh, pháp không tự tánh, pháp không không tánh tự tánh chẳng thể nắm bắt; bốn niệm trụ chẳng thể nắm bắt, bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy chi đẳng giác, tám chi thánh đạo chẳng thể nắm bắt; Thánh đế khổ chẳng thể nắm bắt, Thánh đế tập, diệt, đạo chẳng thể nắm bắt; bốn tịnh lự chẳng thể nắm bắt, bốn vô lượng, bốn định vô sắc chẳng thể nắm bắt; tám giải thoát chẳng thể nắm bắt, tám thắng xứ, chín định thứ đệ, mười biến xứ chẳng thể nắm bắt; pháp môn Đà-la-ni chẳng thể nắm bắt, pháp môn Tam-ma-địa chẳng thể nắm bắt; pháp môn giải thoát không chẳng thể nắm bắt, pháp môn giải thoát vô tướng, vô nguyện chẳng thể nắm bắt; bậc Cực hỷ chẳng thể nắm bắt, bậc Ly cầu, bậc Phát quang, bậc Diệm tuệ, bậc Cực nan

thắng, bậc Hiện tiền, bậc Viễn hành, bậc Bất động, bậc Thiện tuệ, bậc Pháp vân chẳng thể nắm bắt; năm loại mắt chẳng thể nắm bắt, sáu phép thần thông chẳng thể nắm bắt; mười lực Phật chẳng thể nắm bắt, bốn điều không sợ, bốn sự hiểu biết thông suốt, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng chẳng thể nắm bắt; ba mươi hai tướng Đại sĩ chẳng thể nắm bắt, tám mươi vẻ đẹp phụ thuộc chẳng thể nắm bắt; pháp không quên mất chẳng thể nắm bắt, tánh luôn luôn xả chẳng thể nắm bắt; trí nhất thiết chẳng thể nắm bắt, trí đạo tướng, trí nhất thiết tướng chẳng thể nắm bắt; quả Dự lưu chẳng thể nắm bắt, quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, quả vị Độc giác chẳng thể nắm bắt; tất cả hạnh Đại Bồ-tát chẳng thể nắm bắt, quả vị giác ngộ cao tốt của chư Phật chẳng thể nắm bắt; tất cả phàm phu chẳng thể nắm bắt, tất cả Thanh văn chẳng thể nắm bắt, tất cả Độc giác chẳng thể nắm bắt, tất cả Đại Bồ-tát chẳng thể nắm bắt, tất cả Như Lai chẳng thể nắm bắt.

Này Xá-lợi Tử! Ba-la-mật-đa chẳng thể nắm bắt ấy tức là Ba-la-mật-đa không chướng ngại; Ba-la-mật-đa không chướng ngại như thế tức là Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Các Đại Bồ-tát nên học ở trong đó.

Này Xá-lợi Tử! Các Đại Bồ-tát khi học trong đó, còn chẳng đắc sự học, huống là đắc quả vị giác ngộ cao tốt, huống là đắc Bát-nhã Ba-la-mật-đa, huống là đắc pháp Bồ-tát, huống là đắc pháp chư Phật, huống là đắc pháp Độc giác, huống là đắc pháp Thanh văn, huống là đắc pháp phàm phu? Vì sao? Này Xá-lợi Tử! Vì không có một chút pháp nào có tự tánh. Trong pháp vô tánh là tự tánh như thế thì có gì là pháp phàm phu, có gì là pháp Dự lưu, có gì là pháp Nhất lai, có gì là pháp Bất hoàn, có gì là pháp A-la-hán, có gì là pháp Độc giác, có gì là pháp Bồ-tát, có gì là pháp Như Lai?

Này Xá-lợi Tử! Các pháp như thế đã chẳng thể nắm bắt được, thì nương vào pháp nào mà có thể đặt bày có Bồ-đặc-già-la? Bồ-đặc-già-la đã chẳng thể nắm bắt được, thì làm sao có thể nói đây là phàm phu, đây là Dự lưu, đây là Nhất lai, đây là Bất hoàn, đây là A-la-hán, đây là Độc giác, đây là Đại Bồ-tát, đây là Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác?

Khi ấy, Xá-lợi Tử bạch Phật:

- Bạch Thế Tôn! Nếu tất cả pháp đều không có tự tánh, hoàn toàn chẳng phải thật có, thì y cứ vào đâu mà có thể rõ biết đây là phàm phu, đây là pháp phàm phu; đây là Dự lưu, đây là pháp Dự lưu; đây là Nhất lai, đây là pháp Nhất lai; đây là Bất hoàn, đây là pháp Bất hoàn; đây là A-la-hán, đây là pháp A-la-hán; đây là Độc giác, đây là pháp Độc giác; đây là Đại Bồ-tát, đây là pháp Đại Bồ-tát; đây là Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác, đây là pháp Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác?

Phật dạy:

- Nay Xá-lợi Tử! Theo ý ông thì sao? Có phải thật có sắc, thật có thọ, tướng, hành, thức như các phàm phu ngu si chấp chãng?

Xá-lợi Tử thưa:

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có nhãn xứ, thật có nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý xứ như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có sắc xứ, thật có thanh, hương, vị, xúc, pháp xứ như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có nhãn giới, thật có nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý giới như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có sắc giới, thật có thanh, hương, vị, xúc, pháp giới, như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có nhãn thức giới, thật có nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý thức giới như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có nhãn xúc, thật có nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý xúc như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra, thật có các thọ do nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý xúc làm duyên sanh ra như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có địa giới, thật có thủy, hỏa, phong, không, thức giới như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có nhân duyên, thật có đấng vô gián duyên, sở duyên duyên, tăng thượng duyên như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có các pháp từ duyên sanh ra như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có vô minh, thật có hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có bố thí Ba-la-mật-đa, thật có tịnh giới, an nhẫn, tinh tấn, tịnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có pháp không nội, thật có pháp không ngoại, pháp không nội ngoại, pháp không không, pháp không lớn, pháp không thắng nghĩa, pháp không hữu vi, pháp không vô vi, pháp không rốt ráo, pháp không không biên giới, pháp không tản mạn, pháp không không đối khác, pháp không bản tánh, pháp không tự tướng, pháp không cộng tướng, pháp không tất cả pháp, pháp không chẳng thể nắm bắt được, pháp không không tánh, pháp không tự tánh, pháp không không tánh tự tánh như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có bốn niệm trụ, thật có bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy chi đấng giác, tám chi thánh đạo như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có Thánh đế khổ, thật có Thánh đế tập, diệt, đạo như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có bốn tịnh lự, thật có bốn vô lượng, bốn định vô sắc như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có tám giải thoát, thật có tám thắng xứ, chín định thứ đệ, mười biến xứ như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có pháp môn Đà-la-ni, thật có pháp môn Tam-ma-địa như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có pháp môn giải thoát không, thật có pháp môn giải thoát vô tướng, vô nguyện như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có bậc Cực hỷ, thật có bậc Ly cấu, bậc Phát quang, bậc Diệm tuệ, bậc Cực nan thắng, bậc Hiện tiền, bậc Viễn hành, bậc Bất động, bậc Thiện tuệ, bậc Pháp vân như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có năm loại mắt, thật có sáu phép thần thông như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có mười lực Phật, thật có bốn điều không sợ, bốn sự hiểu biết thông suốt, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có ba mươi hai tướng Đại sĩ, thật có tám mươi vẻ đẹp phụ thuộc như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có pháp không quên mất, thật có tánh luôn luôn xả như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có trí nhất thiết, thật có trí đạo tướng, trí nhất thiết tướng như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có quả Dự lưu, thật có quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, quả vị Độc giác như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có tất cả hạnh Đại Bồ-tát, thật có quả vị giác ngộ cao tột của chư Phật như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

- Nay Xá-lợi Tử! Có phải thật có phàm phu, thật có Dự lưu, Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác, Đại Bồ-tát, Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác như các phàm phu ngu si chấp chãng?

- Bạch Thế Tôn! Không! Bạch Thiện Thệ! Không! Chỉ do điên đảo mà phàm phu ngu si có chấp như thế.

Phật dạy:

- Nay Xá-lợi Tử! Các Đại Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phương tiện thiện xảo, tuy quán các pháp đều không có tự tánh, hoàn toàn chẳng phải thật có, nhưng nương theo thế tục, phát tâm hướng đến quả vị giác ngộ cao tột, vì các hữu tình mà tuyên thuyết các pháp, khiến cho hiểu biết chơn chánh, xa lìa điên đảo.

Quyển Thứ 391

HẾT